

UM
RUM
E
EINZIA
UM

DIVITIARUM
EVANGELICARVM

Disquisitio Decima septima

PRÆSIDE

CHRISTIANO GUEINZIO

Gymnafii Salani

Rectore

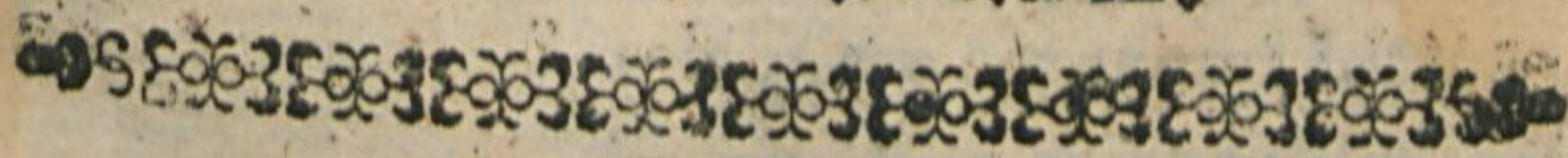
Respondente

THEODORO SECURIO

Sangerhusano

Dominica Invocavit

A. O. R. cl. lxx. iiii.

HALLIS SAXONUM

*Prelo Heredum Melchioris Oel-
schlegelij*

DIVITARUM
EVANGELICARUM

Dispositio Decimarum

PARISH

CHRISTIANO GUEINIO

Gymnasi

Regio

Reformation

THEODORO SECURIO

Sangerhausen

Dominica Invenit

M. O. R. ch. Jo. VII.

1688

HALLIS SAXONUM

Pauli Martini Melchioris Oct.

1688

ANALYSIS
EVANGELII

Dominica Invocavit

Matth. 4. à v. 1. usq; ad 11.

ANTELOGIUM.

Hucundum exhibetur spe-
ctaculū, 1. Sā. 17. 49 dñ David pu-
sillo statim funda armatq; adver-
sus Goliathum, qui 40. dies agmi-
nib; Israel opprobriū ferebat exierat; jucundiq;
erat in vestitu pastoritio videre prosternentem
ictu lapidis uno turrim illam carneam. Jucun-
dissimum verò hodie videtur miraculum in
deserto, ubi Christus stetit contra Demonem
Goliathum infernalem, qui toti mundo expro-
braverat plus quam quatuor. millibus anno-
rum. Et tamen exut; armis divinitatis huma-
no in habitu; Quemadmodum idipsum uberiq;
describitur in Evangelio.

Da

THE.

THESIS I.

In quo est partim Christi ad tentandum
 in desertum migratio v. i. in quo genera-
 liter tum temporis circumstantia: tunc,
 Quando nimirum in Jordane fuerat baptisa-
 tus, & coelitus solenne testimonium, quod sic fi-
 lius Dei, acceperat: quod Marcus innuit dum
 dicit c. i, ii. statim. Diabolus enim, habet The-
 ophylactus in Matt. quod & repetit Chri-
 stologus serm. 12. semper primordia boni pul-
 sat, tentat rudimenta virtutum sancta, in ipso
 ortu festinat extinguere, sciens quod ea sub-
 vertere fundata non possit, Ut discamus sta-
 tim ubi nomina dederimus militia Christiana
 per baptismi Sacramentum pugnandum esse:
 Sic Moses vix natus periclitatur in Nilo; Isra-
 elita ex Aegypto ut egressi persecutionem pati-
 untur à Pharaone Exod. 14. 6. Vnde Origen.
 in lib. Iud. hom. 9. inquit, si venisti ad bap-
 tisterium istud certaminis & pugna tibi est ini-
 tium.

2. Et forma, quoad subjectum: Jesus.
 Hic enim est qui scopus & finis totius scripturae,
 causa caputq; salutis nostrae. Ut discamus in
 nullo alio esse salutem nisi in ipso Act. 4. 12.

3. Et quoad prædicatū, quod continet tū
 mo-

modum: actus est. *Qua forma loquendi*
utitur Matthaeus, quia Christum depingit ut
hominem, Marcus verò, cui Christus Leo, dicit
quod expulsus: Lucas deniq̄, de utroq̄
participans ductus habet vocabulum: Ut di-
scamus sub diversis vocibus diversos latere re-
spectus.

4. Tum locum: in desertum. Per
 quod Arabia magnum intelligitur desertum:
 quia 1. reliqua deserta habent aliquam addi-
 tionem: hic verò per antonomasiam primari-
 um illud intelligitur, in quo Johannes Baptista
 docuerat 2. Quia in reliquis desertis adhuc ho-
 mines habitaverunt, in hoc verò, uti Marcus 1, 13.
 testatur, fuit cum feris; & deniq̄, quia in deser-
 to hoc magno Israelitae ter Deum tentaverant
 4. in hoc deserto jejunavit etiam Moses & Eli-
 as Christi servatoris typi. Ita locus secretus
 eligitur habet Cyprianus, ut de loco sumeret
 occasionē. Tunc quippe maxime rapitur in ex-
 emplum. Chrysost. hom. in Matth. &
 Marc. solus ascendit in montem, sed in de-
 sertum ducitur, demonstrans nos nō temere in
 tentationes projicere debere, juxta Theophyl.
 sed ferre tentationes. *Ut discamus solitudinem*
vitare. Cain in solitudine occidit fratrem
Gen. 48. Loth in solitudine peccavit Gen. 19,
Multum itaq̄ proficit qui nunquam solus au-
31. Seneca Epist. 6.

5. Specialiter partim causa efficiens: à Spiritu. Non malo, sed sancto, quod expresse ponit Syrus & antecedentia arguunt, simulq; Lucas c. 4, 1. addit ipsum plenum fuisse Spiritu sancto & actum fuisse ab ipso spiritu in desertum. Nihil enim sine spiritu fecit, habet Theophyl. Non à Diabolo: ut esset divinus cursus, non humanus incursum, ut esset spiritus prescientie, non inscitia humana, ait Chrysolog. serm. 11. Ut doceamur non sponte nos ipsos in tentationem oportere insilire, ait Chrysost. hom. 13. in Matth.

6. Finalis: ut tentaretur à Diabolo. Atq; ita primaria causa est tentationis Diabolus. Significat verò *πειράζειν* idem quod *πειράων λαβείν* hoc est periculum facere. Ut ita specimen quasi exhibuerit sui profectus. Alias & Deus tentat, sed ut doceat, quia ipsius tentatio probativa est; & homo tentat, vel si se periculo committat, vel si prohibita à Deo peccat, vel si sit hypocrita aut de presentia Dei dubitet; & denique Diabolus tentat, sed tentatio eius afflictiva est. Tentari verò voluit, & ab inimico sustinuit ut homini quidem victoriam reportaret, habet Chrysost. hom. 13. Et ideo tentatus est Christus ne vincatur à tentatore Christianus ait Aug. in Ps. 90. conc. 2. Nec est
indi-

indignum Redemptori nostro quod tentari voluit, quia & venerat occidi. Iustum quippe erat ut sic tentationes nostras suis tentationibus vinceret, sicut mortem nostram venerat sua morte superare, habet Hieronymus hom. 16. in Evang. verum d. incomparabilis Dei patientia & admiranda humilitatis exemplum, tentari à diabolo Dominus patitur qui tentantem se populum in deserto iam dudum mortifero serpentum morsu percussit, ait Chrysostr. hom. 13. Et exposuit se tentandum Diabolo, ut tentatoris confunderetur presumptio, ait Cyprianus serm. de Jejunii tentationibus.

7. Et tentatio, cuius conflictus per corporalia in defectu nempe per diffidentiam, est occasio est jejunatio v. 2. in quo in genere causa; & jejunans. Hac enim causa fuit impulsiva per quam Diabolus ansam sumsit tentandi. Permittitur enim esurire corpus, ait Hieron. in cap. 4. Matth. ut Diabolo tribuatur tentandi occasio. Et propterea Dominus jejunavit, non quia hoc indigeret ipse, sed ut nos utiq; doceret quibus peccata ante baptismi dominatio ventris intulerat. Ut enim si aliquis agrotum, quem ad sanitatem deduxit jubeat illa non facere, ex quibus morbus ille contigerat; ita etiam post baptismi jejunium

contra vitium edacitatis induxit, ait Hieron.
 serm. 12. Et ieiunavit ut ostendat quod magna
 armatura contra tentationes sit ieiunium sicut
 principium omnis peccati delicia, habet Theo-
 phyl. in Matth. Ieiunet ergo oculus, addit
 Bernhardus serm. 3. de ieiunio quadragesi-
 mali, qui depraedatus est animam, ieiunet au-
 ris, ieiunet lingua, ieiunet manus, ieiunet ipsa
 anima. Ieiunet oculus à curiosis aspectibus, &
 omni petulantia ut bene humiliatus coercea-
 tur in poenitentia, qui modo liber vagabatur
 in culpa: ieiunet auris nequiter pruriens à fa-
 bulis & rumoribus, & quaecunque otiosa sunt
 & ad salutem minimè pertinentia: ieiunet lin-
 gua à detractione & murmuratione ab in-
 utilibus vanis atq; scurrilibus verbis, inter-
 dum quoq; ob gravitatem silentii & ab ipsis, quæ
 videri poterant non necessaria: ieiunet manus
 ab otiosis signis & ab operibus aliis & quaecunq;
 non sunt imperata. Sed & multo magis anima
 ipsa ieiunet à vitiis. Bene autem ieiunat qui-
 cunq; esuriam suam refecti pauperis satietate
 sustentat. Bene ieiunat qui divini recordatione
 iudicii semet ipsum refrenans ab omni illece-
 brarum voluptate suspendit. Bene ieiunat
 qui carnem suam vitiorum germine pullulan-
 tene sanctarum meditatione virtutum & sobri-
 etatis

etatis amore castigat, habet Maxim: hom. 4.
 de jeunio. Jejunium enim, quod habet Augu-
 stinus serm. 157. de tempore mentem purgat,
 sensum subleuat, carnem spiritui subjicit, sed
 jejunium id, quod jeunat ab omni peccato, ita
 ut nullum cibum sumat malitia, nullas capiat
 epulas voluptatis, nullo luxuriei vino ineale-
 scat, uti loquitur Hier. ad Celantiam Ep. 14.
 & Cyrillus l. 10. in Leviticum. Ideoq; jejunia
 non sunt tollenda, sed potius colenda.

8. Et mora; Dies & noctes 40. Lucas
 quidem tantum dierum facit mentionem, sed
 Matth. & noctes addit: ne putetur fuisse vul-
 gare jejunium, sicut Judaei per diem jeunabant,
 vesperi verò & nocte sumebant cibum: Tale
 jejunium non fuit, quia verum jejunium non
 est. Neq; enim jejunium consistit in tempe-
 rantia aut abstinentia aliquali, sed in abstenen-
 tia totali ab omni cibo & potu, uti vel ipsa de-
 finitio nominis innuit sive latina secundum Isi-
 dorum lib. 6. Orig. cap. ultimo dum inte-
 stinum jejunium vacuum & exinanitum exi-
 stit; sive Graeca dum dicitur μνησεία quasi μὴ
 ἐσθίειν hoc est non comedere; sive Hebraea
 dum dicitur quod significat exsu-
 etionem: Quia per abstinentiam corporis vi-
 res exsuguntur. Etiam scriptura usus arguit

Et totalem abſtinentiam in locis, ubi jeiunii ſe-
 ſentio, innuit Joel 2.15. Judith. 5.9. Lev. 16.
 3. Denique meſura jejuniy Moſis & Helie
 exprimit illud Exod. 24. v. ult. Deut. 9.9. hoc
 1. Reg. 19. 15. Quod cum ſit miraculoſum,
 facit quidem ad noſtram inſtitutionem, ſed
 non ad imitationem. Unde Chryſoſt. ait
 hom. 47. in Matth. non dixit ſuum jejunium
 Chriſtus eſſe imitandum, quamvis 40 dies poſe-
 ſit proponere, ſed diſcite à me, quia mitis ſum
 & humilis corde. Imo cum Apoſtoloſ ad Evan-
 gelizandum emitteret, non dixit: jejunate; ſed
 quicquid vobis apponitur comedite. Cum re-
 gnum Dei non ſit eſca aut potus Rom. 14. 17.
 nemo que propterea judicandus Coloff. 2, 16.
 Etiam plerumq; eſt hypocriticum. Corpus in-
 quit Gregorius l. 8. moral. c. 26. jejunius ma-
 cerat, honoribus anhelat: crucem carni intulit,
 ſed mundo per concupiſcentiam vivit. Quid
 prodeſt verò addit Hieron. Epist. 4. ad Celan-
 tiam attenuari abſtinentia corpus, ſi ſuperbia
 intumeſcat animus? quam laudem merebi-
 mur pallore jejunii, ſi invidia ſumus lividi?
 quid virtutis habet vinum non bibere, & ira
 atq; odio inebriari? Sint igitur pura, ſimplicia,
 caſta, moderata, jejunia & non ſuperſtitioſa,
 ſecundum Hieron. Epist. 2. ad Nepotianum:

420
sic etiam adhibenda temperies ut corpus no-
strū nec saturitas exciret, nec inedia, quod ait
Fulgentius Epist. 3. ad Probam c. 13. immo-
derata debilitet.

9. In specie eventus: postremum esuri-
it. Vox autem ὕσπερ sive postremum innuit
antea non esuriisse. Quod non est infirmita-
tis signum, sed est insigne virtutis, habet Chrys.
serm. 11. non enim ex necessitate, sed voluntate
esurit, ut ad huiusmodi tentationem Diabolum
provocaret. Seu, ut Beda ait, fames Dei pia fraus
est, ne caveat Diabolus tentare, esurit humilis
homo Deus. Ideoq; esurit 1. ad humili-
tatem veram demonstrandam, quia esurire
hominis est, ait Chrysost. hom. 5. Imperfecti
operis in cap. 4. Matth. 2. ad ingluviem no-
stram expiandam 3. ad famis vim exploran-
dam 4. ad famem nostram consecrandam.
Quid autem illud est, inquit Maxim. hom. 13.
de ieiunio quadragesimæ quod cum uterq;
Moses & Christus quadragenos ieiunavit dies,
non uterq; post ieiunium esuriisse perhibetur?
Moses utiq; non esurivit, ut in homine fragili
operata divinitas probaretur: Esurivit Dei
filius ut assumptionem carnis nostræ fragilem
suscepisse hominem revelaret. Quod non
esurit Moses, cælestis est possibilitatis exem-
plum:

plum: quod esurit Christus, nostra redemptionis est Sacramentum. Sed o homo, Deus in te quoque ieiunat, in te esurit: imo ieiunat tibi, tibi esurit, qui sibi sicut nescit manducare, sic non potest esurire, uti loquitur Chrysologus serm. 11. Ergo cum propter te ieiunet, Christus te esurit.

10. Et ratio, ubi Diaboli argumentatio v. 3. in quo occasio quoad accessum: & accedens eum tentator. Accessit tentantis dolo, non obsequēis affectu, ait Chrysolog. vidit famem & victoriam speravit pugnamque confidenter agere aggressus est. Atque Adamum se videre putavit, ut famis passionem cernit, secundum Theodoretum serm. de providentia. Cæterum tanquam Adamum accessit, sed Adami creatorem Adami naturam amicum invenit. Tentator autem vocatur ab effectu proprio, quia indefesso studio homines ad peccatum sollicitat atque tentat 1. Petri. 5, 8. Non itaque simus securi, sed semper parati: nullam enim occasionem intermittit,

11. Et affatus: & dixit. Unde non per suggestionem tantum, sed per realem allocutionem.

12. Ratiocinatio à dubio effectu, & negato proprio, cuius antecedens: si es filius Dei, Impugnat enim illam cœlestem vocem

436
cem paulo ante auditam; Hic est filius meus.
Nec enim vult fateri, nec vult diffiteri Christum
filium Dei sed dubie dispenseq; consulens tendi-
culas blandis nectit sermonibus, ut obaudien-
tem sibi reddat obnoxium & se de compassionis
specie reddat acceptum; Naturarum quip-
pe coniunctio Diabolum excœcabat, quia im-
possibile ei videbatur, vel quod esurire posset di-
vinitas, vel quod tanta tolerantia posset esse tan-
taq; potestatis corporalis humilitas, ait Cypri-
anus serm. de ieiunio & tentatione Theoph.
verò in Matth. & Chrysoft. inquit: Au-
divit vocem cœlestem latro, iterum videt eum
esurgentem & dubitat adhuc quomodo filius
Dei esuriat & idcirco tentat eum ut discat:
Quasi diceret nullus filius Dei esurit: tu esuris,
ergò filius Dei non es.

13. Consequens, quod exaggerat: Dic
ut lapides isti panes fiant. Non dicit ora,
sed dic: quia de Messia scriptum, dicet & fiet
Ps. 33. 9. ubi dicere per synechd. generis sumi-
tur pro mandare. Non dixit verò, ut lapis
hic sed lapides, volens Christum ad superflua
instigare: Esurienti, enim panis unus sufficit &
propter hoc Christus non audivit eum, habet
Theophyl. Sed stultissima hæc eius est & ina-
niss.

missima subreptio, ait Maxim. hom. 1. de ieiunio, per panem vult tentare, qui panis est, estimans illius penuria laborare. qui voluntariam perferebat esuriam. Et quid magnum erat Domino, addit August. in Ps. 90. ex lapidibus panem facere, qui de 5. panibus tot millia satiavit? Quare ergo non fecit? ut te doceret respondere tentatori. Signa fidei sunt prestanda, non dolis: credenti danda sunt, non sunt danda tentanti. Et facienda sunt ad petentis salutem, non ad facientis iniuriam, ait Chrysol. serm. 11. Diabole tibi ad quid signa cui nihil subvenit ad salutem? cui totum restat ad poenam, cuius signa proficiunt ad ruinam? Neque opus erat ut hoc facto innotesceret, quia nullo signo eius poterat invidia commutari, cuius incorrigibilem iniquitatem desperatio sigillavit, ait Cyprianus.

14. Et Christi refutatio v. 4. in quo subiectum: Ille autem respondens dixit. Neque enim fas erat voluntati Diabolica obtemperare Dominum, habet Chrysol. hom. 43. Ut ostendatur, non ad omnia, sed ubi necessitas flagitat tantum respondendum.

15. Prædicatum: per allegationem: scriptum est. Optima enim ratione sacrarum scripturarum testimonia ingeruntur Diabolo,

non

non ut inconvertibilis doceatur, uti habetur apud Maxim. hom. 2. de ieiuniis quadagesimæ; sed ut impudens confutetur. Ut discamus cum Diabolus nos a fiducia filiali erga Deum avertere tentat munire fidem nostram scriptura dictis. Licet autem tentatus Dominus tentatorem suum mergere in abyssum potuisset, tamen virtutem potentie sue non offendit, sed sola scriptura divina precepta edidit, quatenus nobis sua patientia preberet exemplum, ut quoties à pravis hominibus aliquid patimur ad doctrinam potius excitemur, quam ad vindictam, ait Gregorius hom. 16. in Evang.

16. Per rationem, negativè: Non in pane solo vivet homo. Nempe negat assumptionem Diaboli illiusque rationem; Ac si quis destitutus pane mori cogatur, cum contrarium legatur Deut. 8. 3. Potuisset quidem facili negotio lapides in panes convertere, sed missus erat in desertum non ut miracula ederet, sed ut tentaretur: Et abdicavit se usurpatione sue maiestatis, ut impetum Satanica pravitate eò evidentius persentisceret. Panis verò per Synecdochon sumitur pro omni cibo corporali Gen. 3. 10. Exod. 2. 20. Deut. 18. 10.

17. Et affirmative: sed in omni verbo egredienti per os Dei. Ut ita ostendat fallaciam

CIAM.

ciam causa: Non enim solitaria causa sustentationis vite panis, sed & verbum Dei. Quo distinguatur inter ordinarium medium sustentationis & inter extraordinarium, quale Israelitis erat, qui 40. annos absq³ pane ordinario in deserto mirabiliter sunt sustentati: sic 40. diebus Moses & Elias jejuniis functi solo Deo alebantur, habet Tertullianus de resurrectione carnis cap. 6. & superaddit Theophyl. Manna cibati sunt hebraei quod non erat panis, sed verbum Dei implebat omnem indigentiam quaecunque comedere cupiebant, sive piscem, sive ovum, sive caseum concupiscebant. Notandum autem in hebraeo non haberi omne verbum, sed simpliciter omne quod egreditur de ore Dei. Ut discamus Deum varios nosse modos sustentandi. Et cum nudos homines cibaverit sine pane, etiam Dei filium potuisset. Ideoq³ fortes estote fratres, habet August. in Ps. 9. & quando aliqua inopia tentamini Deo flagellante & erudiente nos quibus & parat & servat hereditatem. Non nobis suggerat Diabolus: Si iustus esses, nonne tibi per corvum mitteret panem Deus? tu responde Diabolo: Verum dicit scriptura: habeo panem. Audi Dominum. Non in solo pane: nam tribus modis Deus absq³ pane nos servare potest i. prae-
 natura

turaliter exemplo *Mosis* Exod. 34. 28. *Elie* 1. Reg. 9. 18. *Jonzæ* 2, 2. *Pauli Act.* 9, 9. Sic etiam habet *Fulgosus* lib. 1. memorabilium cap. 6. & *Horstius* de historia medico memorabil. lib. 7. *Marcellus Donatus*. 2. naturaliter, sed mirabiliter communicando panem, ut propheta *Habacuc* per angelum *Dan.* 14. 32. *Elie* 1. Reg. 19, 6, vel benedicendo exemplo viduæ *Sareptana.* 1. Reg. 17, 12. *Sunamitidis* 2. 2. Reg. 4, 1. Et 3. spiritualiter, animum verbo suo pascendo. Non ergo sub fame murmuramus, sed in Dominum omnem curam nostram iactemus *Ps.* 55, 23. *Matth.* 6. 25. Et regnum Dei ante omnia queramus, & pane quotidiano acquiescamus. Inde *Augustin*, hoc me docuisti, inquit, ut quemadmodum medicamenta sic sumpturus accedam alimenta, Et tamen non alimonia, habet *Pelus.* lib. 3. Ep. 340. sed divinum decretum animas & corpora conservat.

18. Sic fuit per diffidentiam in defectu tentatio, sequitur per temeritatem in excessu, cuius preparatio est, in planas templi translatio v. 5. in quo circumstantia: tunc. Vt ostendatur superata prima tentatione, statim istam secutam esse. Et quamvis *Lucas* transponat, tamen sunt 1. quidam codices, ut habet
Stapu-

Stapulensis, qui eundem ordinem observant. 2 particula *καὶ* reiterationem arguit, & 3° post tertiam tentationem iussus abire Diabolus. Unde Ambrosius in commentario in Lucam lib. 4, 4. etiam in Luca hunc ordinem retinet.

19. Forma, ab effectu desumpta, ubi auctor & motus: Assumit ipsam Diabolus. Idq₃ factum est, non uti quidam opinantur, inter quos etiam Cyprianus serm. de Jejun. & tent. per visionem, sed per corporalem translationem, cum nimirum etiam tertia talis: non quidem ex Domini imbecillitate, uti habet Hieronymus in c. 4. Matth. sed Salvatoris voluntate. Ut in omnibus, sicut & nos, absq₃ tamen peccato tentaretur. Hebr. 4, 15. & ut nequissimi hostis aeternitate vinceretur, non potentia Deitatis, sed mysterio humilitatis usus, ait Leo serm. 1. quadrages. Et 3. ut tentationes nostras suis tentationibus vinceret, sicut mortem nostram sua morte superare venerat, ait Gregor. hom. 19. in Evang. Quemadmodum & Philippus per aerem raptus. Act. 8, 39. Habacuc. Dan. 10, 35. Mens quidem, ut addit Gregorius, hoc refugit credere, humane hoc audire aures recusant. que tamen non incredibilia esse ista cognoscimus, si in illo & alia facta

facta pensamus. Annon Diaboli membra,
 Judaei persequentes & milites Christum cruci-
 figentes fuerunt? Quid ergo mirum si se ab
 eo permisit in montem duci, aut in pinnaculum
 qui etiam permisit se à membris illius crucifigi?
 Non est ergo indignum Redemptori nostro, quod
 voluerit tentari qui venerat occidi.

20. Tum est locus in genere: In san-
 ctam civitatem. Vbi per Synechdochen in-
 telligitur Hierosolyma. Quae dicitur sancta
 ratione subjecti, quia erat sedes cultus divini,
 & ratione accidentis quia templum Dei Sar-
 ca propitiatorii inbierant. Proptereaq; cum
 audierit ipsum allegare scripturam, deduxit in
 civitatem, ubi sunt eruditi & esse debent quin
 Diabolus simia Dei: Deus homines ducis
 in templum, Diabolus in sanctam civitatem.

21. In specie: & statuit eum super pin-
 naculum templi. Per quod non ambitus in
 plano templi tecto (istud enim non *ωλεπύγιον*)
 sed summum fastigium intelligitur, quia vete-
 res pinnam dixere, quod acutum est: ut non
 fuerit, in muris exterioris atrii, sed in veribus
 aureis, qualia fuerunt teste Josepho lib. 7. de
 bello judaico c. 6. Ut discamus Diabolum
 quidem ad templum assumere voluisse, sed non
 in templum inmississe.

22. Et consequens à miraculosâ effe-
 ctione: Mitte te deorsum. Hoc enim esset ve-
 rè miraculum. Nempe occasione loci hortatur
 & consulit ut in urbe sancta & frequentia po-
 pulorum, quasi novus funambulus in excelsis
 pendulus se deorsum ad spectaculum vulgi ja-
 ceter intrepidus, habet Cyprianus. Sed ô quam
 stulta hæc persuasio nimiumq; perversa, ut filio
 Dei diceret: Mitte te deorsum. Numquid
 non rectius dixisset? si filius Dei es ascende in
 cælum, sed inimicus cœli, ne tentando quidem
 vult suadere ascensum cœlestem, deorsum &
 in ima provocat, quia optat omnes cadere, qui
 se sentit præ omnibus cecidisse, habet Maxim.
 hom. 2. de ieiun. quadr. Et sic suis suadet
 sic suis providet semper, sic suos elevat, ut de
 alto precipitet validius in ruinam, ait Chry-
 sologus. Vult etiam nocere, ac non potest;
 quia illius potestas est sub potestate. Ideò non
 dixit mitte, sed mitte deorsum te, habet Aug. in
 enar. Ps. 61. Persuadere potest, precipitare
 non potest, ait Hieron. in cap. 4. Matth. mor-
 dere potest non ledere. Ne ergo metuamus.

23. Probatio à facili, quod allegat: scri-
 ptum est enim. Cum enim Christus ad scrip-
 turam provocasset, etiam Diabolus se versa-
 tum esse in eadem, conatur probare: sed ô nefan-
 da

habet Hieron. Proinde si quando testimonia de scriptura audiveris, vide ne statim loquenti acquiescas, sed considera illum cuius sit, ac cuius sententia, cuius sit voluntatis, ait Orig. hom. 31. in Luc. Sic quidam allegant angelos dixisse, Non est hic, sed ubi manet ipsa angeli explicitio? queritis mortuus inter vivos? Ergo ut mortuus, non est hic: dicunt rediturus est, sed ubi manet particula, uti ascendit Act. 1. Ut discamus scripturam recte allegare, nec cuius spiritui credere, ex 1. Joh. 4, 1.

26. Christi refutatio à testimonio divino; quia Dei non debet esse tentatio v. 7. in quo prohibitio est ideoque allegat: Rursus scriptum est. Ubi à pari scriptura depravata opponit è diverso scripturam aliam: Quoniam igitur ille fuerat de scripturis locutus, etiam Dominus testimonium illi protulit de Propheta. Quemadmodum igitur Christus verba illius audivit, nihil utiq; indignatus est, nihilq; commotus, sed cum multa modestia scripturarum ei rursus voce respondet, habet Chrysoft. hom. 13. in Matt. Nos utique docens, quod Diabolum per patientiam ita oporteat atq; per tolerantiam, non per signa, superari. Nihilq; ad ostentationem nostri atq; amorem facere gloriandi. Ut discamus scri-
ptu-

pturam semper allegare, uti & Apostoli fecerunt. Quis ergò deviet à sententiis eorum, habet August. in Psalm. 68. aut quis agnus non sequatur arietes? Quicquid ergò ad res divinas & nostram religionem pertinet in scripturis sacris est requirendum, ex iisq; discendum, atq; inde omnis rerum scientia capienda. ait Orig. super Levit. in omni enim loco scripturae, ajunt Rabini, ubi invenis argumentum pro hereticis, invenies quoq; statim medicamentum in latere ejus.

27. Et recitat: Non tentabis Dominum Deum tuum. Quae verba ex Deut. 6, 16. petita sunt, quibus Christus restringit promissionem Dei illam loqui de viis vocationis, non verò esse Deum tentandum extra vocationis metam, aliàs prohibitum: quasi diceret hoc quod suades Diabole tentationis presumptio est, non consilium sanitatis, jaëtantia vanitas, non virtutis exemplum, habet Maxim. hom. 1. Et illud scriptum loquitur de in periculum adducto; Non autem tentanti Deus auxilium se laturum promisit; in necessitate constituto, non autem se ostentanti & vanam gloriam captantii ait Pelus. lib. 4. Ep. 164. Ut discamus ambitionem declinare & temeritatem: Nam si quis periculum in tantum quantum caveri potest

test non caveret, ait Augustin. lib. 26. de civ. Dei cap. 19. magis Deum tentaret quam in Deum speraret.

28. Circa spiritualia tentatio ob idolo-
latricam profanitatem, ubi de Diabolo, & est
tum facta regnorum mundi demonstratio
v. 8. in quo, iterum occasio, quoad modum:
iterum assumit eum Diabolus. Hostis enim
nec pudore commoveri, nec rubore affici novit,
nec ad extremum usq; vita spirituum despera-
tione frangitur. Verum armorum & stormen-
torum loco sua natura contentus, omni tempore
insidias struit, non se victum fuisse cogitans, sed
superiorem abscessisse somnians, ait Pelus. lib. 3.
ep. 228. Et ita procedit in arenam tentationis
vice tertia: sequitur tamen Dominus plane ut
athleta ad tentationem sponte, quia in omnibus
inventus est fortior ait Orig. hom. 31. in Luc.
Ut discamus non in visione factam tentatio-
nem fuisse, quia talis in Christum non cadit, sed
in rei veritate.

29. Locus: In montem excelsum valde
Qui qualis fuerit non exprimitur, interim ta-
men probabiliter colligitur fuisse montem Pis-
gam, de quo Mosi terra Canaan monstrata
à Deo Deut. 34. 1. Quidam putant montem
excelsum valde, affectionem & studium in pos-
siden-

fidendis divitiis intelligendum, in quem con-
 19 inimicus eum ducere. Sed non rectè opinan-
 tur: in sensibili enim forma apparuit ei Diabo-
 lus: cogitationes tales non habuit Dominus in-
 quit Theoph. in Matth.

30. Et ratio, continens modum, qui
 habet objectum per se. Et ostendit ei om-
 nia regna mundi. Quia nimirum predi-
 ctum erat de Messia: Omnia regna servient
 tibi Es. 60. 32. Ideoque sciens Diabolus ad hac
 venisse Christum ut regnum illius tolleret: ut
 hi qui sub eo erant, inciperent esse sub Christo,
 ostendit ei omnia regna mundi & hominum
 huius seculi, quomodo alii regantur à fornica-
 tione, alii ab avaritia, alii populari rapiantur
 curâ, hi formæ capiuntur illecebris. ait Orig.
 hom. 30. in Luc. sed rectius asseritur pro agil-
 lima sagacitate in rei veritate monstrasse: Un-
 de Lucas addit ἐν στιγμήν χρόνου in momento
 temporis factum esse. Ubi non putandum est
 mundi machinam in se fuisse contractam, ha-
 bet Haymo, quin potius mens cernentis est di-
 latata ad hoc ut quasi sub uno globo mundi
 vastitatem videre poterit. Bene autem in
 momento factum, ait Ambrosius in lib. 4. in
 Lucam c. 4. ut non tam conspectus celeritas in-
 dicetur quam caduce fragilitas potestatis ex-
 primatur.

31. Et cum accidente: Et gloriam eorum. id est amplitudinem seu maiestatem. Ideoque non indeterminate aut confuse, non subterranei thesauri, sed omnis gloria que apparet ostensa.

32. Et impudens postulatio. v. 9. In quo consequens ab utili & causa voluntaria: hæc omnia tibi dabo. Si enim de mundo visibili id est cælo & terra. & de his, que in ea aguntur te iactas habere dominium, nec cæli, nec terra tu conditor, nec solem moves, nec cursum das sideribus. Atqui inferioris mundi tua est scabies, tua languentis sunt ulcera, hæc scalpis: tu incendiator libidinum, & omnium turpitudinum adinventor: In his regnas, quos inquinans, & in his quos polluis dominaris, habet Cyprianus de jejun. & tent. Impudentia igitur magna est: Tunc enim illa fecisti, inquit Bernhardus, miser? quomodo dabis, que ille creavit? annon Domini est terra & plenitudo eius Ps, 24, 12.

33. Antecedens in specie: si cadens: Ubi nota vocem ait Hieron. cadens. Quia qui adoraturus est Diabolum primo corrumpitur, & verè cadit, qui potestates & honores mundi per artes sacrilegas inimico promittente sedatur, habet Maxim. hom 2. qui non largiente Deo
sed

448

sed ad nutum Diaboli acquirit seculi dignitates, ait idem hom. 4.

34. Et in genere: Adoraveris me. Nempe voluit Christum avaritia & ambitione à vero cultu Dei avertere, & ad idololatriam pertrahere. Verùm insanissime Satan, habet Cyprianus serm. de jejun. qua lingua, qua fronte ausus es dicere Servatori, ut ante te, qui stat inflexibilis & immobilis, caderet, ut te damnatum, ipse, qui te damnaverat, adoraret? Quis ausus quam impudens hæc fuit presumptio? quid desperate sperasti? An filium Dei posse tecum apostatam putabas fieri?

35. De Christo, & eiusdem denegatio v. 11. in quo subjectum: tunc dixit ei Jesus. Non ergo fuit tantum visio, & phantasia; sed verum colloquium & disputatio.

36. Prædicatum continet tum mandatum per indignationem: Abi post me Satana! Qua formula usus quando propter rei indignitatem anima commotiori rejecit eos, quos aliquandiu eum molestia toleravit. Ita de Petro Matth. 16. 23. quippe in patrem ipsum nequissimus ille peccaverat, omnia que illius sunt sua esse dicendo, seq. illorum Dominum sacrilegè profitendo, quasi cunctorum esset creator, habet Chrysoft. hom. 13. Ut discamus

sim

similiter blasphemias voces rejicere: odit enim animam suam qui cum fure participat, quiq; blasphemiam audit & non indicat Proverb. 39, 42.

37. Et fundamentum desumptum ab adorationis objecto, ex testimonio divino, definitè: Scriptum enim est Dominum Deum adorabis. Deut. 6, 13. & 10, 10. quasi diceret, si Deus adorandus, utiq; tu Satan eris minime. Ubi quidem non habetur in fontibus vox adorationis, sed timoris, timor verò est pars adorationis. Non ergò sunt adorandi sancti, sed Deus. Non tamen excluditur caro Christi, quia nõ ut nuda caro, sed ut unita Deitati in una hypostasi, ut loquitur Damascenus lib. 3. de orthodoxa fide cap. 8. adoratur, neq; enim verbum adoraturi à carne seponimus, addit.

38. Exclusivè: Et illi soli servies. Ut ostendatur nullam esse differentiam inter θεῖαν & λατρείαν, cum utrumq; de Deo dicatur. Et quamvis Deut. 6, 13. non habeatur vox soli; tamen rectè adjecit Christus quia sensus requirit, quemadmodum 70. Interpretes addiderunt. Gen. 3, 11. etiam Patres ita usurparunt & translationes adhibuerunt.

39. Tum est eventus, cujus narratio v. 11. in quo

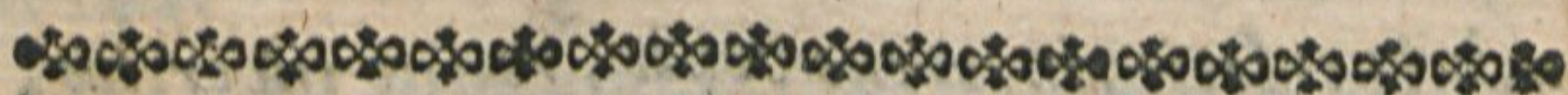
quo ab effectu ostenditur, quoad Diabolum discessus. Tunc dimittit eum. Diabolus responsis scilicet Christi obtusus & confusus re infecta. Trina enim interrogatione tentator nihil perfecit: incertus venit, rediit incertior. Aggressus est ut probaret, reprobatus abscessit, habet Maxim. hom. 1. Quanquam Lucas addat, ad tempus tantum abscessisse: quia tota Christi vita fuit militia, & quia semper debemus esse parati, dum frequentius redit.

40. Quoad angelos, quorum describitur accessus: Et ecce angeli accesserunt. Accedunt autem non quasi primum adven-tes, habet Glossa ordinaria, sed agonem Domini procul aspicientes, ideo victo discedente, illi accedunt ne videatur Dominus auxilio ipsorum vicisse. Ubi addit ecce quasi stupenda res, quia qui haectenus expositus fuit variis Satanae ludibriis & contumeliis, illum iam veneratur non unus angelus, sed magna spirituum caelestium multitudo.

4. Et cultus: Et ministrabant ei. Visibili procul dubio specie apparentes, ut in agone Luc 22, 43. gratulantes de acquisita victoria, & afferentes cibum sicut olim Elia 1. Reg. 19, 6. Ut discamus, quod & nobis post victoriam angeli sint ministraturi: Omnia enim propter nos

Et fecit & monstravit Dominus, quoniam ei
ut Deo angeli semper ministrant Theoph. in
Matth. Isidor. Pelus. l. i. ep. 75.

NOTÆ.

I.

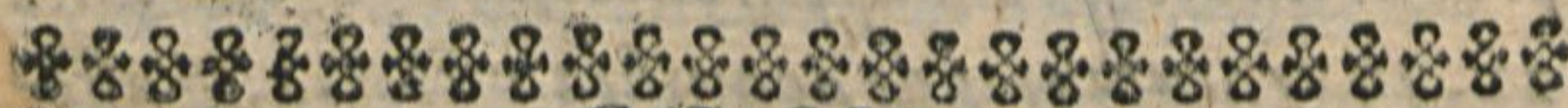
SEcessit in desertum) considera Chri-
stum sic perpetuâ cruce se afflixisse; ut
discas etiam carnem tuam crucifigere.

II.

ACcedens tentator) considera
Christum tentatum esse; ut discas,
licet pius sis, te non fore à tentatione li-
berum.

III.

Angeli accesserunt) considera post
tentationem Christum honoratum ab
angelis; ut discas tentationes sustinere &
honorem ministeriumq; angelorum exspe-
ctare.

CASUS.

An licitum ambire honores?

Non videtur. quia Diabolus eo modo
Christum sollicitavit & tentavit Matt.

4,9. 5 Siracid. inquit: nemo affectet altiora
 3. jura ambitum improbant. lex julia
 de ambitu, Petilia, Pinnaria, Calphur-
 nia, Fabia, Tullia, Pompeja, Licinia, E-
 butia, de quibus Franc. Hotom. & Man:
 in lib. de l. l. Rom. Alex. ab Alex. l. l. ge-
 nial. dier. c. 17. ibiq, Tiraquellus Deci-
 an. in tract. Crimin. l. 8. c. 22. Salmuth.
 in notis ad lib. 1. rerum memorabili-
 um tit. de Nomenclat. *Ambitio fugi-
 enda c. nullus l. q. i. c. 8. q. i. c. 61. dist.*

*Sed l. Eccl. 41, 15. dicitur: curam habe-
 de bono nomine: hoc enim magis permane-
 bit tibi quam mille thesauri pretiosi &
 magni: bona vite numerus dierum: bonum
 autem nomen permanebit in ævum 2. ho-
 nor precipuus thesaurus hominis, adeo ut
 vita & fama pari passu ambulent. Clar.
 § homicid. n. 26. Si autem vitam licet
 petere, etiam honorem.*

3. *Etiam omnibus divitiis preferen-
 dus l. Julianus 26. ff. si omiss. caus. testa
 justa 9. ff. de manu vindict. l. isti quidem
 8. § 2. ff. quod metus causa. Cravet.
 conf. 2. n. 18. & conf. 697. n. 4. Menoc.
 conf.*

conf. 302. n. 4. Barbat. conf. 47. l. 1. 4.
 licet appetere officium 1. Tim. 3. c. qui
 Episc. 8. quaest.

Contraria argumenta loquuntur de ho-
 nore, illicito modo quaesito: Ad 1. quoniam
 Diabolus adeo impudens, ut voluerit per
 eum adorari, quem ipse adorare tenetur, de
 quo pluribus in thesibus.

Ad secundum: loquitur locus de affe-
 ctatione illegitima & vituperabili, quando
 quis altiora se affectat, non verò de legiti-
 ma & laudabili. Alias desiderare Epi-
 scopatum, etiam foret illicitum.

3. Jura ambitum improbant: quando
 quis pecunia & largitionibus, honores &
 dignitates Magistratus & sacerdotia am-
 bit atq; redimit. Dignitas verò spiritu-
 alis nec desiderari debet, sed qui eam am-
 bit, ea ipsa indignus judicandus & repellen-
 dus est, c. sicut is qui l. q. 6. nec quidem à
 merentibus peti, sed potius illis offerri debet
 Alias est currere & semet ipsum ingerere,
 de quibus Es. 29. c. de Episc. & cler. in No-
 vel. de Sacros. Episcop. Unde in jure poenà
 est 100. aureorum, cum nominis infamia

lur.

l. un. §. 1. ad l. Juliam. de ambitu. *Qui*
 verò solis precibus honores sollicitat & offi-
 cia sua offert, ille non tenetur, ut habet De-
 cian. l. 8. c. 27. n. 2. Petrus in thes. contr.
 conclus. criminal. 188. Menoch. lib. 2.
 de arbitr. jud. qq. cent. 5. cas. 401. n. 4.
 si tamen Consiliario principis officii conse-
 quendi gratia pecuniam quis dederit, aut
 promiserit tenetur pœna legis Juliae de am-
 bitu, & tam dans quàm accipiens punien-
 dus Bartol. in l. un. & in l. Barbarius 3.
 ff. de officio prætor. Salicet in l. un. C.
 ad l. Juliam de ambitu, & Bossius in
 tract. criminal. de ambitios. num. 1. Be-
 rens. disp. 18. ad inst. th. 4. q. 2. Unde in-
 hibetur Magistratibus quippiam pro obti-
 nenda dignitate dare §. 1. & §. illud No-
 vel 8. ut jud sine quoque. Voluit q̄ The-
 odos. & Valentinian. l. fin. 6. c. ad leg.
 Jul reperund. ad regendas provincias ho-
 mines accedere, qui ad honoris insignia,
 non ambitione, vel pretio, sed testimonio
 probata vita promoveri, jurareq̄ eos se pro
 administrationibus sortiendis neq̄ dedisse
 quippiam, neq̄ daturus postmodum fore, si-

ve per se sive per interpositam personam.
 Id quod & habetur Novel. S. c. 7. Tho-
 los. Syntag. l. 36. c. 29. n. 13. Et quamvis
 quidem excipiant *Cæsarem* ex l. uni ff. ad
 l. Julian. de amb. quia ad curam princi-
 pis, Magistratum eligere, pertineat, & popu-
 lus non sit princeps, tamen non, cessat causa
 prohibitionis eademq; lex valet, ne
 princeps ipse corrumpatur largitione in
 suffragiis. Nec ad rem facit ob hono-
 rem consequendum pollicitationem,
 esse validam l. 1. §. 1. lib. b. ff. de
 pollicit. nam tum demum conceditur quan-
 do ei, qui consequitur datur, vel quan-
 do benefico animo largitur, qui consecutus
 c. 1. quicquid l. q. 1. *Geminiamus* quidem
 voluit in c. pro humanit in hom. in 6.
 mercari licere officia, si detur publicè pro
 officio, non secretò si cupiat prodesse & sit
 idoneus: sed improbat ex § consideravi-
 mus Novel. S. in: præf. ut iudices sine
 quoquo suff. & quia *Simoniam* c. ven-
 dentes l. q. 3. Tholos. lib. 36.

c. 29. n. 17.

Is potis esse sui securus, quisquis obire
Credita cuncta sibi munia ritè solet.
Tenterur quamvis etiã, tamen usq; nocere
Nil poterit: Chsistq; comprobat ipse satis.
Duxerat in diserta facer quem Spiritus, illic
Mira tentatus Dæmonis arte fuit,
Nam quater denas totidem cum solib; um-
Ut ieiunarat, cepit adesse fames. (bras
Hinc têtator adit dicens: panescere manda
Hos lapides, si vis filius esse Dei!
Is contra non vivit homo modo pane sed o-
Ex verbo quod si prodit ab ore DEI (mnñ
Postsumit templi sacra per pinnacula, di-
Te timitte potes filius esse Dei (cens
Sis securus: habet promissio iussa ministris
Dat qui te manibus, ne violere ferant
Sed contra Jesus: doceat quid pagina nescis?
Tentabit Dominum nemo Deumq; suum
Rurs; at assumit super ipsa cacumina môtis
Excelsi: monstrat totius orbis opes.
Trux ad me si supplex veneraberis, ista
Cum maiestatis schemate cuncta, dabo
Tunc

Tunc verò Jesus dixit: Satan improbe cede!
Solut adorari vult colierque Deus
Protinus accessit: successit Angelus omnis
Qui reverenter eum, ceu coluere Deum
Hoc quisquis præstat, tentamine prorsus ab
omni

Securum, nec eum vincere quidve potest.
Pluribus id monstrat thesibus *Securius*. Ista
Pergat! *Securus* victor eritque sui.

ita testatur & optat

GUEINZIUS.

THEODORUS SECURIUS.

ἀναγαμμαλιζόμενος

SECURUS ERO STUDIO.

Seu dedit Alcyonis nomen, seu Juno securis,

SECURUM STUDIO te tamen omnia nit,

oder

Theodorus Securi

Dort wo es sicher.

Wenn mit beerrug und list sich zu den Christen
neiget

Der hellisch Jupiter / so sucht man billig rath

Dort wo es sicher ist bey Gottes reicher gnad.

Welchs hier Securius mit ruhm un schriften zeigt.

Erhardus Weigelius W.P.

02 A 572
(1/2)

ULB Halle 3
003 808 483

1017

EVANG.

CHRIST.

HALL.

Q2.C

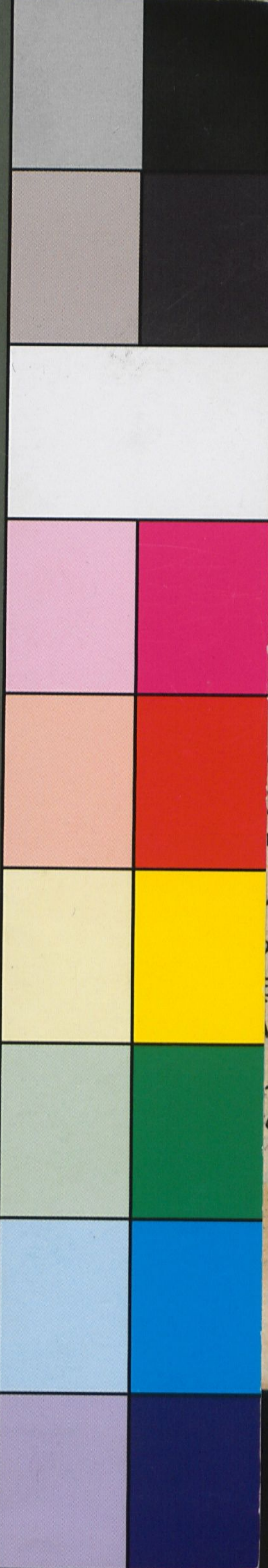

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

ARUM
LICARVM
decima septima
SIDE
GUEINZIO
i Salani
tore
dente
O SECURIO
ufano
Invocavit
.Ioc.IIIL.
~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~
XONUM
Melchioris Oel-
elij

